

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Профессор А.А.Молдажанованы еске алуға арналған «XXI ғасырдағы педагогикалық білім беру: басымдықтар мен ізденістер» тақырыбындағы халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының

ЖИНАҒЫ
7 - қазан, 2022 ж.

Астана, 2022

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Профессор А.А.Молдажанованы еске алуға арналған «XXI ҒАСЫРДАҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ: БАСЫМДЫҚТАР МЕН ІЗДЕНІСТЕР» тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының

ЖИНАҒЫ

7 - қазан, 2022 ж.

СБОРНИК

материалов Международной научно-практической конференции «ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В XXI ВЕКЕ: ПРИОРИТЕТЫ И ПОИСКИ» посвященная памяти профессора А.А.Молдажановой
7-октября, 2022 г.

COLLECTION

Collection materials of the International scientific and practical Conference «PEDAGOGICAL EDUCATION IN THE XXI CENTURY: PRIORITIES AND SEARCHES» dedicated to the memory of professor A.A.Moldazhanova

October -7, 2022 y.

Астана, 2022

ӘӨЖ 37.0
БКК 74.00
П 82

Редакция алқасы:

Ж.Д.Курманғалиева - Басқарма мүшесі - Ғылым, коммерциаландыру және интернационалдандыру жөніндегі проректор, **Б.Ж.Сомжүрек** - «Әлеуметтік ғылымдар» факультетінің деканы, **М.П.Асылбекова** - «Педагогика» кафедрасының меңгерушісі, п.ғ.к., профессор м.а.; **Б.П.Сейітқазы** - п.ғ.д., профессор; **Қ.Т.Атемова** - п.ғ.д., профессор; **Т.С.Сламбекова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **С.С.Байсарина** - п.ғ.к., доцент; **Н.П.Албытова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **Махадиева А.К** - PhD., **Балтабаева Ж.Б.** - магистр, **Қуатов А.К.** - магистр.

ISBN 978-601-337-713-1

Жинақта Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, «Профессор А.А.Молдажанованы еске алуға арналған «XXI ғасырдағы педагогикалық білім беру: басымдықтар мен ізденістер» тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының Пленарлық мәжілісінде және «Профессор А.А.Молдажанова және қазақстандық білім беру жүйесінің дамуы», «Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобаны жүзеге асыру - Жаңа Қазақстанды дамытудағы басым бағыт», «Білім берудің ғаламдық мәселелерін шешуде адами ресурстардың бірігуі» деп аталатын секция жұмыстары бойынша тыңдалған баяндамалар қамтылды. -587 бет.

ӘӨЖ 37.0
БКК 74.00
П 82

ISBN 978-601-337-713-1

«Профессор А.А.Молдажанованы еске алуға арналған «XXI ғасырдағы педагогикалық білім беру: басымдықтар мен ізденістер» тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференция.

@Астана, 2022

коммуникацияның жаңа формаларын меңгеру, сапалы білім беру ресурстарын тиімді қолдану сынды ауқымды мәселелер болашақ маманның еңбек нарығында икемділік пен дағдылануды өмір бойы немесе үздіксіз кәсіби даму үлгісінде ұйымдастыруға, табысқа жетудегі біліктіліктерді игеруге мүмкіндіктерін аша түседі.

Әдебиеттер:

1. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация: пер. с англ. – М., 2002. – 254 с.
2. Тажибаев Т.Т. Педагогическая мысль в Казахстане во второй половине XIX века. – Алма-ата, 1965.
3. Таубаева Ш.Т. Педагогиканың философиясы және әдіснамасы // Типтік оқу бағдарламасы. 6D 012400 – «Педагогикалық өлшемдер» мамандығы. – Алматы: ҚР БЖҒМ, 2013.– 29-50-беттер.
4. Трифонов В.В. Проблемы повышения качества научно-педагогических исследований // Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Педагогические науки», № 4 (36), 2012. – С. 54-62.
5. Хмель Н.Д. Методология педагогической науки: программа спецкурса для магистрантов университетов. – Алматы: Қазақ университеті, 1998. – 34 с.
6. Кузнецова В.А. Теория и практика многоуровневого университетского педагогического образования: автореф докт.пед.наук. – М., 1996. – 32 с.

ӘӨЖ 371.132

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДЕГІ ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ІС-ӘРЕКЕТІН ЖЕТІЛДІРУДІҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ

Әзиев А.І., Шалғынбаева Қ.Қ.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана

Қазіргі заманғы жалпы білім беретін мектеп - бұл білім алушыларды оқыту, тәрбиелеу және дамытуды жүзеге асыратын күрделі әрі динамикалық даму жүйесі. Инновациялық процестер мектеп өмірінің барлық аспектілерін, соның ішінде педагог-психологтың кәсіптік қызметін қамтиды. Жалпы білім беретін және кәсіптік мектептерді жаңғырту жағдайында педагог-психологтың кәсіби қызметін жетілдіруге басты назар аударылады. Әдістемелік жұмыс оны арттырудың маңызды құралы болып табылады.

Педагог-психологтардың жұмысының басым көпшілігінде білім беру жүйесіндегі инновациялардың жүйесіз сипаты, олардың бірлігін, өзара байланысын, тұтастығын әдістемелік және ұйымдастырушылық қамтамасыз етудің көптеген жеке бастамаларды дереу іске асыру сияқты белгілі бір қиындықтарды кездеседі. Осыған байланысты педагог-психологтың кәсіптік қызметін жүзеге асыру барысында мектептегі инновациялар мен тәжірибелер шексіз және нәтижесіз "сынақ пен қателік" процесіне айналады. Әдістемелік жұмыстың дәстүрлі формалары мен мазмұны көбінесе мектептің заманауи

міндеттеріне сәйкес келмейді, тіпті педагог-психологтардың шығармашылық ізденісін, олардың жалпы ғылыми және әдіснамалық сауаттылығын тежейді [1].

Мектептегі әдістемелік жұмыс-бұл әр педагог-психологтың біліктілігі мен кәсіби шеберлігін жан-жақты арттыруға бағытталған өзара байланысты шаралардың, іс-қимылдар мен іс-шаралардың тұтас жүйесі.

Әдістемелік жұмыс мына жадайларда:

- әдістемелік жұмыс моделін жетілдірудің біртұтас ұйымы құрылғанда;
- педагог-психологтардың тәжірибесі мен әдістемелік қажеттіліктерін диагностикалау негізінде сараланған, атаулы әдістемелік көмек көрсету үшін жағдай жасалса;

- құрылымдық әдістемелік қызмет және оны басқарудың жаңа тәсілдері әзірленсе тиімді болады [2].

Сондықтан, осы мақаланың мақсаты педагог-психологтың кәсіби қызметін жетілдірудегі әдістемелік жұмыстың міндеттері мен функцияларын көрсету, олардың мамандардың әртүрлі санаттарына әсерін бағалау.

Педагог-психологтың кәсіби қызметінің ерекшеліктерін жетілдіру кезеңдерінде педагогикалық диагностика әдістемелік жұмыстың тұжырымдамалық негізі болып табылады, оған деңгейлік ұйымдастыру моделі құрылады. Мұнда оның мазмұны мен жоспарлануы қарастырылған, мектептің әдістемелік қызметінің мәні шоғырландырылған, бірыңғай педагогикалық ұстанымды, ортақ құндылықтарды, салт - дәстүрлерді дамытуға, ұжымды ғылыми - зерттеу, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстарға тартуға, кәсіби дағдыларды, педагогикалық техниканы, орындаушылық шеберлікті жетілдіруге бағытталған [3].

Қазақстандағы педагогиканың қазіргі даму кезеңі педагог-психологтардың инновацияға деген қызығушылығының артуымен сипатталады. Балаларды жаңа әлеуметтік - мәдени жағдайларда қалай оқыту және тәрбиелеу туралы сұраққа жауап беруге тырысып, психолог-педагог әртүрлі білім беру және психологиялық технологияларға жүгінеді, оларды барлық практикалық мәселелерді шешудің кілті ретінде қарастырады. Қазіргі уақытта педагог-психологтарды дәстүрлі әдістерден (дамытушылық оқыту және т.б.) әртүрлі дәрежеде ерекшеленетін әдістемелер бойынша даярлау үшін көптеген мүмкіндіктер пайда болды.

Көбінесе, жаңа технологияны игере отырып, педагог-психологтардың едәуір бөлігі оны қолдана алмайды немесе іс жүзінде оған салынған негіздерден кетеді. Мұндай сәтсіздікті технологияның жарамсыздығымен түсіндіру дұрыс болмас еді. Оның нақты себебі, әдетте, технологияның мазмұны, яғни берілген нәтижеге қол жеткізуге әкелетін іс-әрекеттер тізбегі болып табылатын педагог-психологты даярлаудағы шектеулерден көрінеді. Авторлардың пікірінше, технологияны игеру оны сәтті жүзеге асырудың жеткілікті шарты емес [4].

Оқытудың жаңа әдісін қолдану психологтың білімге деген көзқарасын өзгертпестен мүмкін емес. Әр түрлі технологиялар адам туралы әртүрлі идеяларды, педагог-психолог пен оқушы арасындағы қарым-қатынасты, педагог-психологтың рөлін әртүрлі түсінуді және т.б. білдіреді. Мысалы,

Шаталов үшін оқушы - бағдарламаны игеретін бала, Давыдов үшін-өзінің ойлауын дамытатын бала.

Жоғарыда келтірілген мысалдар технологияны түсіну және сәтті қолдану үшін оны жасалған контекстен алып тастауға болмайтынын көрсетеді. Баланың мұндай әр түрлі көзқарасы оқытудың психологиялық мәселелерін түсіндіруге және нақты технологияларды құруға әсер етеді [5].

Бұл олқылықты заманауи мектепте, әдетте әдістемелік жұмыс деп аталатын кәсіби жедел қайта даярлау арқылы жеңуге болады.

Білім беруде жинақталған тәжірибені талдай отырып, онда оқытудың әртүрлі тәсілдерін ғана емес, сонымен бірге педагогикалық мәдениетті құрайтын педагогикалық шындықтың әртүрлі модельдерін де көруге болады. Модель оқыту тәсілдерін және баланың білім берудегі психологиялық мәселелерін түсіндірудің тәсілдерін қамтиды. Әрбір модельде құндылықтардың иерархиясын анықтайтын және оқу мақсаттарын анықтайтын философиялық негіздер бар [6].

Басқаша айтқанда, белгілі бір тұтастық - философиялық негіздерді, психологиялық қолдауды және дидактикалық ішкі жүйені қамтитын жүйе туралы айтуға болады. Соңғысы философиялық негіздермен анықталған нақты оқыту әдістерінің мазмұнын біріктіреді. Осылайша, педагогикада жинақталған тәжірибе-педагогикалық мәдениетті тарихта болған немесе қазіргі уақытта жүзеге асырылған педагогикалық жүйелердің жиынтығы ретінде ұсынуға болады.

Педагогикалық жүйеге кіретін философиялық негіздер, психологиялық қолдау және дидактикалық ішкі жүйе бірлікте және тығыз қарым-қатынаста болады, бұл тек технологияны педагогикалық жүйеден алып тастауға мүмкіндік бермейді. Педагогикалық жүйенің тұтастығы туралы түсінік дәстүрлі емес технологияларды қолдануға тырысатын педагог-психологтың кәсіптік қызметінің жоғарыда аталған жетістіктерін түсіндіруге мүмкіндік береді [7].

Педагог-психолог мамандығы арнайы ғылым - профессиография зерттейтін отыз мың мамандықтың ішінде ерекше орын алады. Қазіргі заманғы деңгейдегі педагог-психологты даярлаудағы қоғамның қажеттілігі, қоғамдағы әлеуметтік тапсырысты айқындайды. Білім беру жүйесінде жүргізіліп жатқан реформалардың табысы көп жағдайда білім алушылардың қажеттіліктеріне байланысты екені белгілі.

Адамға бағытталған, адами мағыналарға толы заманауи тұлғаға бағытталған білім беру мұғалім-психологтың оқушыға жеке - жеке көзқарас қағидатын іске асыруды, оның жеке дамуындағы маңызды өзгерістерді ескеруді және сонымен бірге. Педагог-психологтың қызметін ізгілендіреді, оның негізгі міндеттері білім беру процесін оқушының әлеуметтік және рухани мәдениетті игеруінің жүйелік факторы ретінде қамтамасыз ету болып табылады. Бүгінгі таңда тұлғаға бағытталған білім беру мұғалім балаға гуманистік көзқарасты жүзеге асыратын, адамды мәңгілік қалыптасу қозғалысындағы толыққанды жұмыс істейтін және дамып келе жатқан тұлға ретінде көруге мүмкіндік беретін адам қалыптастыру функцияларын (әлеуметтік, гуманитарлық, мәдени)

қалыптастыратын негіз ретінде қызмет етеді. Демек, педагогикалық мамандық арнайы адами және арнайы дайындықты, жан-жақты білімді, дағдыларды, қабілеттер мен жеке қасиеттерді қажет етеді.

Осыған байланысты педагогикалық диагностика педагог-психологтың кәсіби деңгейін зерттеудің әдістері мен құралдарының жүйесі ретінде әр педагог-психологтың өз жұмысындағы қиындықтарын анықтауға негіз жасайды, оларды жеңудің оңтайлы жолдарын түсінуге және іздеуге ықпал етеді. Бұл мұғалімнің дамуының күшті жақтарын анықтауға, оларды кәсіби қызметтің жеке стилінде бекітудің жолдары мен нақты тәсілдерін анықтауға мүмкіндік береді. Педагогикалық диагностика педагог-психологтармен жұмысты ұйымдастырудың ғылыми тәсілін қамтамасыз етеді.

Соңғы уақытқа дейін Қазақстанда тек бір ғана педагогикалық жүйе - Я.А. Каменскийдің дидактикасына негізделген дәстүрлі жүйе іске асырылып келді. Мұғалімдерді даярлау мәселесіне қайта орала отырып, кез-келген педагог-психолог педагогикалық мәдениет кеңістігінде өмір сүріп, жүзеге асырылатындығын атап өткен жөн. Мәселелер мен оларды шешу жолдары осы кеңістікте әртүрлі позицияларды алуы мүмкін. Педагог-психолог алдында туындайтын мәселелерді ол өз тәжірибесінде немесе белгілі бір педагогикалық жүйенің кеңістігінде және тек жиынтық педагогикалық мәдениетте шешілетін мәселелерде қарастырады.

Осылайша, шартты түрде педагог-психологтың кәсіптік қызметін жетілдірудегі мәселелерін шешуге боағытталған үш қабатты бөліп қарастыруға болады: эмпирикалық кеңістік, белгілі бір педагогикалық жүйенің кеңістігі және педагогикалық мәдениеттің кеңістігі. Әр түрлі қабаттарда орналасқан шешімдер проблемаға енудің жалпы деңгейімен ерекшеленеді. Педагог-психолог пен педагогикалық мәдениеттің өзара әрекеттесуіне деген мұндай көзқарас білім беру практикасының құбылыстарын тереңірек талдауға мүмкіндік береді, педагог-психологтың қызметін белгілі бір әдістемелік тұрғыдан талдауға жақындайды.

Әдебиеттер:

- 1.Заморская Т.В. Психолого-педагогические особенности совершенствования профессиональной компетентности педагогов-психологов в условиях института повышения квалификации: автореф. дис. ... канд. психол. наук. – Тамбов, 2003. – 22 с.
- 1.Болучевская В.В. Профессиональное самоопределение будущих специалистов помогающих профессий: Монография. - Волгоград: Изд-во ВолГМУ, 2010. - 264 с.
- 2.Акымбекова С.А. Формирование культуры профессионального общения у студентов вуза в процессе изучения дисциплин психологопедагогического цикла (на примере технических специальностей): автореф. ... канд. пед. наук. – Астана, 2007. – 30 с.

3. Лобанов А.А. Основы профессионально-педагогического общения: учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издат. центр «Академия», 2002. – 192 с.
4. Оспанова Б.А. Педагогические основы формирования креативности будущего специалиста в системе университетского образования: автореф. дис. ... докт. пед. наук. – Туркестан, 2006. – 38 с.
5. Гуревич К.М. Профессиональная пригодность и основные свойства нервной системы. – М.: Наука, 1970. – 272 с. 177 Маслоу А.. Мотивация и личность. – СПб.: Питер, 2003. – 352 с
6. Капустина А.Н. Социально-психологическая диагностика профессиональных качеств личности: автореф. дис. ... канд. психол. наук. – Ленинград, 1985. – 22 с.

ӘӨЖ 78.017

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Байсарина С.С.

Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, РЖҒА профессоры
Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Қазақстанның білім беру жүйесі қазіргі заманның талаптарына сай, сонымен қатар білім беру ұйымдарын бітіруші түлектердің функционалдық сауаттылықтарын көтеруге бағытталған білім моделі болып табылады.

Қазіргі білім беру жүйесі рухани дүниесі бай, денсаулығы мықты, азаматтылығы гуманизммен ұштасқан, инновациялық, әлеуметтік-мәдени өзгерістерге қабілетті ХХІ ғасырға лайықты тұлғаның патриоттық сана-сезімін қалыптастыру мен дамытуға жағдайлар жасауды көздейді.

Қазіргі уақытта Қазақстанда білім берудің өзіндік ұлттық үлгісі де қалыптасуда, ендеше бұл процесс білім парадигмасының өзгеруімен қатар жүреді. Жаңа білім парадигмасы бірінші орында жас ұрпақтың білім-білігі мен дағдысын емес, оның тұлғасын білім алу арқылы дамуын қойып отыр. Қазіргі педагогика ғылымының ерекшелігі - жас ұрпақтың тұлғалық дамуына бағытталған жаңа оқыту технологияларын шығаруға ұмтылу болып табылады.

Бүгінгі күні Қазақстан Республикасының жоғары білім беру жүйесінде әр түрлі жоғары оқу орындары жұмыс істейді: ұлттық зерттеу университеті, ұлттық жоғары оқу орны, зерттеу университеті, университет, академия, институт (тек бакалавриат бағдарламаларын жүзеге асырады) және оларға теңестірілгендер (консерватория, жоғары мектеп).

Жалпы, 2010 жылдың наурызында Қазақстан ресми түрде Болон декларациясына қосылып, Еуропалық білім беру кеңістігінің 47-ші мүшесі және Еуропалық білім беру кеңістігінің толық мүшесі болып танылған бірінші Орта Азия мемлекеті болды.

Болон декларациясына қол қойылуына байланысты, 2011 жылы Қазақстанның барлық жоғары оқу орындарында, студенттер мен оқытушылар